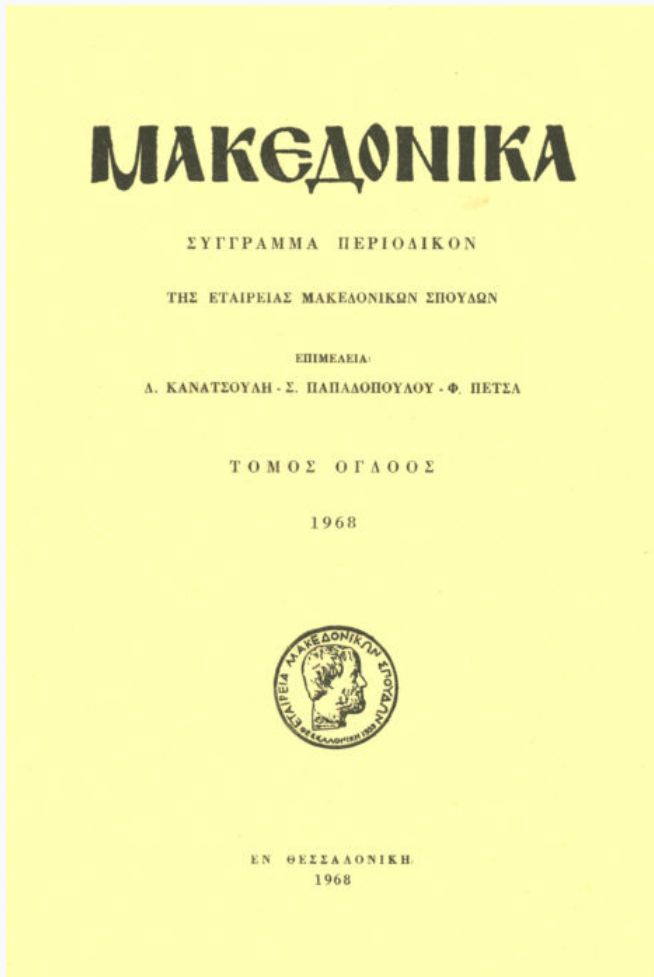

Μακεδονικά

Τόμ. 8, Αρ. 1 (1968)

Διαπιστώσεις του κ. Ιωάννου Κ. Βασδραβέλλη,
Γενικού Γραμματέως της Εταιρείας Μακεδονικών
Σπουδών εις τα αρχεία της Βιέννης

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.313](https://doi.org/10.12681/makedonika.313)

Copyright © 2014, Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1968). Διαπιστώσεις του κ. Ιωάννου Κ. Βασδραβέλλη, Γενικού Γραμματέως της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών εις τα αρχεία της Βιέννης. *Μακεδονικά*, 8(1), 407-410.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.313>

Ἐν Κοζάνῳ ἐδίδαξε τὰ πρῶτα νέους· ἀπὸ τούτου
 Ἦλυθεν εἰς Ἀγρίαν καὶ παρέδωκε γραφάς.
 Ὑστερον ἐν Μισκόλτς Δαναῶν γε τέθεικε θέμηλον
 τῆς δὲ σχολῆς σπουδῶν σπέρματα καλὰ φύων
 Ἦ κατὰ τὴν ψυχὴν ἀκριβῆς, κατὰ τ' ἦθος ἀμύμων
 Ἦτο φίλάνθρωπος καὶ πεφίληκε Θεόν.
 Υἱὸς ἀποστολικὸς κατὰ τοῦνομα ἦτο καὶ ἔργον
 Μέχρι τέλεσσε δρόμον καὶ τὸν ἀγῶνα βίου
 Οὐράνιον δέχεται τοιγάρ μετὰ τ' ἔργα βραβεῖον
 Ὀλβιος ὃς γ' οὕτω κάθθανε, κ' ὠδε βιούς.
 Κάν ἄραγ' ἐν σιγῇ ὁ νέκυσ πεπυκασμένος ἔσται,
 Ἀλλὰ τίς ἦ αὐτός, πράγματι πόνος τε λέγει.
 Μνημοσύνην κατελείψ' ἄλλοις α) ἀγαθῇ δὲ γυναικί
 καὶ θυγατρᾶσιν εἰς ἄλγεα καὶ στοναχάς β).
 Αἴς μὲν μοῖτρα χαράν, τὸ δὲ χρῆμα κράτιστον ἀφείλε,
 Ὦν τε πόθον καὶ ὁμοῦ κῦδος ἔχουσι πόλοι.
 Ὦ μάκαρ, ἡσυχίαν σχῆς νῦν μετὰ πράγματα πολλὰ
 Καὶ μαλακῶς τεὰ δὴ λείψανα γαῖα στέλῃ.

α) Ἐν Κοζάνῳ Διδάκαλος ἦ ἔτεσι ιβ', ἐν Ἀγρία α', ἐν Μισκόλτς λ'.

β) Αὐτὴ ἀγαθῇ, καὶ προέχουσα γυνὴ ἐστὶν Ἐλισάβετ Ἰαγκοβίτς, μεθ' ἧς ἐν γάμῳ ἔζησεν ἔτεσι κβ'. Θυγατέρες εἰσὶ, Καθαρίνα καὶ Ἀναστασία, ἅς κομιδῇ ἀγαθῶς ἔτρεψε.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ

Ἰωάννης μὲν Ἀποστόλοβιτς τῷ σώματι θραυστῷ
 τέθνας· ζῆ δ' αὐτοῦ οὐνομα, ζῆ τε πόνος.
 Ἦ πολυγράμματος, ἦ κεδνός τ' ἀκριβῆς τε Σχολάρχης,
 Ὃς γε σοφῶς πολλοῦ τοὺς ἐδίδαξε νέους,
 Ἐς μακάρων, ψυχὴν Θεὸς ἔνθεν ἀπῆχε, ὁμίλον·
 Τῇ δὲ σόφῳ μούον λείψανα δῶκε πόλις.

ÖDÖN FűVES

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ.

Περὶ τὰ μέσα Ἰουνίου τοῦ 1968 μετέβην δι' εικοσαήμερον παραμονὴν εἰς Βιέννην πρὸς ἐπιτόπιον διαπίστωσιν τῆς ὑπάρξεως ἀνεκδότων ἀρχαικῶν ἐγγράφων εὑρισκομένων εἰς τὰ ἐκεῖ κρατικά ἀρχεῖα, ἰδιαιτέρως εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Μητροπόλεως Αὐστρίας, μὲ ἔδραν τὴν Βιέννην, εἰδικῶς δὲ ἀνεκδότων ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις ἀνδρῶν καταγομένων ἐκ τῆς Μακεδονίας, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἐν συνεχείᾳ φεύγοντες τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ.

Ἡ συγκεκριμένη αὐτὴ ἔρευνα ἡ ἀφορῶσα εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Μακεδονίας, ὡς εἶναι γνωστόν, με ἀπσχόλησε ἀπὸ ἐτῶν, ἀποτέλεσμα δὲ ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ἀνεύρεσις ἐν Θεσσαλονικίᾳ καὶ ἄλλαχού πληθώρας ἐπιστήμων τουρκικῶν ἐγγράφων, ἅτινα εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950 καὶ ἐντεῦθεν καὶ προσέθεσαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν σοβαρωτάτας ἀγνωστους πληροφορίας λίαν χρήσιμους διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ Ἔθνος.

Πρὸ τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὴν Βιέννην ἐμελέτησα καλῶς τὰς ἐκθέσεις τὰς ὑποβληθείσας ὑπὸ προγενεστέρων ἐρευνητῶν μεταβάντων ἐκεῖ, πολλοὶ τῶν ὁποίων τυγχάνουν φίλοι καὶ συνεργάται μου, οἵτινες ὁμῶς ἠσχολήθησαν γενικώτερον μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν πληροφοριῶν διὰ τὴν νεοτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ἐνῶ ἡ δική μου προσπάθεια ἀφεῶρα ἀποκλειστικῶς τοὺς ἐκ Μακεδονίας καταγομένους Ἑλληνας.

Ἐπὶ τὰς ἀνωτέρω διὰ βραχέων ἐκτεθείσας προϋποθέσεις ἡ ἀπασχόλησίς μου ἐν Βιέννῃ περιεστράφη :

Α'. Ἀρχεῖα Ἑλληνικῆς Κοινότητος

Εἰς τὰ γραπτὰ μνημεῖα ἅτινα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος (Wien I, Fleischmarkt 13) ὡς καὶ εἰς τὰ ἔγγραφα ἅτινα εὐρίσκονται ἐπίσης εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικὴν ἐκκλησιαστικὴν Κοινότητα τοῦ «Ἁγίου Γεωργίου» (Wien I, Griechengasse).

Ὁ μητροπολίτης Αὐστρίας σεβασμιώτατος Χρυσόστομος Τσίτερ ἐπεδειξάτο ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τῶν ἐναποκειμένων εἰς τὸν τελευταῖον ὄροφον τῆς τριωροφου οἰκοδομῆς τῆς Μητροπόλεως, ἐνθα στεγάζεται καὶ τὸ σχολεῖον εἰς τὸ ὅποιον φοιτοῦν περὶ τοὺς 20 Ἑλληνοπαῖδες τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Βιέννης.

Τὰ ἔγγραφα τῶν ἀρχείων τούτων, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου μητροπολίτου, οὐδεὶς πρότερον ἔμοι εἶχεν ἀναδιφῆσαι πολλῶ δὲ περισσώτερον ἐρευνησε.

Διεπίστωσα τὴν ὑπαρξίν ἐξ (6) μεγάλων φακέλων, περιεχόντων περὶ τὰ χίλια (1000) ἔγγραφα ἑκαστος, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα συνταγμένα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ἄρκετὰ εἰς τὴν γερμανικὴν τῶν ἐτῶν 1780 ἕως 1864. Ὑπάρχουν ἐπίσης πέντε (5) φάκελλοι (Classeurs) μετὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1800 καὶ ἐντεῦθεν. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα δὲν ἔχουν κατατάχθῃ χρονολογικῶς ἀλλ' οὔτε κἂν ἔχουν μελετηθῇ.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀρχεῖα ἔγγραφα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πλὴν τῶν περιπτώσεων α) τοῦ ἀειδήμου μητροπολίτου Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, δημοσιεύσαντος ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἐν Βιέννῃ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἡ Κοινότης τῶν Ἑλλήνων Ὁθωμανῶν ὑπηκόων», Ἀλεξάνδρεια 1912, τοῦ καθηγητοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου, δημοσιεύσαντος εἰς τὸ περιοδικὸν Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμ. ΙΘ', σελ. 52 κ.ε., καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ ἐπίσης Ν.Γ. Κουμτζόγλου δημοσιεύσαντος εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν τὸ ἔτος 1912 ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον Geschichte der Griechisch Orientalischen Kirchengemeinde zum Heiligen Georg, δύναται νὰ εἴπῃ τι εἰς τὴν ἐλάτιστα ἔχουν μελετηθῇ.

Ἀπαιτεῖται συνεπῶς κατάταξις χρονολογικὴ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔρευνα συστηματικὴ ὅλων τῶν γραπτῶν τούτων μνημείων τῶν ἐναποκειμένων εἰς ἀμφοτέρω τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν συγκινητικὴν δρᾶσιν τῆς θαυμασίας ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Βιέννης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησαν ἄνδρες ἐπιφανεῖς ἐκ Βορείου Ἑλλάδος, ὁ Δούμπας, ὁ Μπέλλιος, ὁ Σταγειρίτης, ὁ Πόποβιτς, ὁ Νάκος, ὁ Καραγιάννης καὶ ἄλλοι πολλοί, διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν ὁποίων δι' ὀλίγων ἠσχολήθην εἰς διάλεξίν μου γενομένην πρὸ μηνὸς εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονικίᾳ συνελθόν 22ον Παμμακεδονικὸν Συνέδριον Παμμακεδονικῆς Ἐνώσεως Ἀμερικῆς - Καναδά.

B. Γερμανικά Κρατικά Ἀρχεῖα

Τὰ τελευταῖα ἔτη Ἑλληνες ἐρευνηταί, ἰδίως δὲ ὁ καθηγητὴς κ. Πολ. Ἐνεπεκίδης καὶ ὁ φιλόλογος κ. Γεώργ. Λάιος, ἠρεούνησαν τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βιέννης καὶ ἐδημοσίευσαν, ἰδίως ὁ πρῶτος, σημαντικὰς πληροφορίας εἰς ἐκθέσεις, δημοσιεύματα, ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ (Ἐφημ. «Βῆμα», Περιοδ. «Ἄλφα»). ποῦ ἀφεώρων τὸν ἀπόδημον ἑλληνισμόν τῆς Αὐστρίας.

Ἐν γνώσει αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν καὶ ἄλλων τινῶν εἰδήσεων, διεπίστωσα κατὰ τὸ εἰς Βιέννην ταξειδιόν μου, τὴν ὑπαρξίν ἀρχεῖακῶν εἰδήσεων διὰ τοὺς ἐκ Μακεδονίας καταγομένους Ἑλληνας εἰς τὰς κατωτέρω Κρατικὰς Ὑπηρεσίας τῆς Βιέννης α) Allgemeine verwaltungsarchiv (Wien I, Welnerstrasse 6a) διὰ τοὺς Νάκον, Σακελλαρίου, Μπέλλιον, Δούμπαν κλπ., ἀποκτήσαντας ἐκεῖ τίτλους εὐγενείας, μεγάλας περιουσίας καὶ ἀναδειχθέντας μεγάλους εὐεργέτας ἐν Βιέννῃ, ἀλλὰ καὶ προσφέροντας πολλὰ εἰς τὸ Ἔθνος. β) Archiv des Stadt Wien (Wien I, Felderstrasse 1): Ποικιλία πληροφοριῶν διὰ τοὺς ἐκ Μακεδονίας μετανάστας, ἰδρυσιν ἐμπορικῶν οἰκῶν, караβάνια ταξειδιωτῶν κλπ. γ) Archiv der Universität Wien (Wien I, Karl Lueger Ring 1): Στοιχεῖα διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰς σπουδὰς πολλῶν Μακεδόνων ἐπιστημόνων.

Γ. Τινὰ περὶ τοῦ Ρήγα Βελεστινλή

Κατὰ τὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀρχείων διεπίστωσα καὶ τὰ κατωτέρω σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐλευθερίας Ρήγα Βελεστινλή καὶ τοὺς συνεργάτας του Σιατιστινοῦς ἀδελφοῦς Μαρκίδας Πουλίου.

Ἐπὶ τῆς κεντρικῆς οδοῦ Rotenturm ἀριθ. 21, ἦτις ἐκκινουσα ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Στεφάνου καταλήγει εἰς γέφυραν τοῦ Donau Canal (διώρυξ τοῦ Δουνάβεως) καὶ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου αὕτη τέμνει τὴν ὁδὸν Fleismarkt, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος, πολυτελεστάτη καθ' ὅλα κατὰ τὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον, δαπάναις κυρίως τοῦ ἀειμνήστου Σίμωνος Σίνα, κατὰ τὸ ἔτος 1957, Ἑλληνας τῆς Βιέννης ἐνετοίχισαν ἐνεπίγραφον πλάκα κατασκευασμένην ἐκ μίγματος γύψου, ρινισμάτων χαλκοῦ καὶ ἄλλων ὕλικῶν. Ἡ τοποθετηθεῖσα ἀναμνηστικὴ πλάξ περιέχει τὰ κατωτέρω: εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν κακότεχρον διστυχῶς ἀνάγλυφον προτομὴν τοῦ Ρήγα καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰ γράμματα:

ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ

1757 - 1798

ΟΠΟΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΥΛΛΟΓΑΤΑΙ - ΣΥΛΛΟΓΑΤΑΙ ΚΑΛΑ

WER FREI DENKT · DENKT GUT

εἰς δὲ τὴν δεξιάν πλευρὰν:

HIER STAND DIE DRUCKEREI VON MARKIDES PULIU
WO RIGAS WELESTINLIS IM J. 1797 REVOLUTION
NÄREN WERKE ZUR REFREIUNG DER GRIECHEN UND
DER BALKAN WÖLKER DRÜCKEN LIESS 1957 DIE
GRIECHEN VON WIEN

Είς τόν κάτω δροφον τῆς οἰκίας ταύτης ἦτο ἐγκατεστημένον τὸ τυπογραφεῖον τῶν ἀδελφῶν Μαρκιδῶν Πουλιαν, ὅπου ἐξετυπώθησαν αἱ ἐπαναστατικαὶ προκηρύξεις τοῦ Ρήγα Βελεστινλή. Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν εἰς τὸν πρῶτον δροφον τῆς οἰκίας ταύτης εἶναι ἐγκατεστημένον ἐν μωροπαλείῳ τὸ ὅποιον διευθίνει ἡ Μαρία Κολοκοτρώνι, προφανῶς σύζυγος Ἕλληνος ἢ αὐτὴ ἑλληνικῆς καταγωγῆς, τὴν ὅποιαν δὲν κατόρθωσα νὰ συναντήσω διότι ἀπουσίαζε εἰς Ἰταλίαν, ὡς μὲ ἐπληροφόρησαν.

Πρέπει ὁμως ἐδῶ νὰ προσθέσω καὶ ὀλίγα τινὰ ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ ἐντοχισμοῦ τῆς ἀναμνηστικῆς πλακῶς, τὰ ὅποια ἐπληροφορήθην ἀπὸ Ἑλληνας σπουδαστὰς τῆς Βιέννης καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἔγραψε καὶ ὁ κ. Π. Ἐνεπεκίδης εἰς τὴν ἐργασίαν του «*Ρήγας Βελεστινλής - Ἐπιστροφή ἀπὸ τὸν θρόνον εἰς τὴν ἱστορίαν - Ἀθήναι 1958*». Παλαιὰ ἦτο ἡ ἐπιθυμία τῶν Ἑλλήνων τῆς Βιέννης νὰ ἐντοχίσουν μίαν πλάκα ἐνεπίγραφον εἰς μνήμην τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1949, ὅτε ὁ κ. Ἐνεπεκίδης ἔκαμε μίαν διάλεξιν εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν σχετικὴν μὲ τὸν Ρήγαν, ἀπεφασίσθη ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς ἐκεῖ διπλωματικούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλους Ἑλληνας φοιτητάς, ὅπως οἱ Ἑλληνες φοιτηταὶ μεταβαίνοντες εἰς τὴν Βιέννην ἐντοχίσουν κατάλληλον ἀναμνηστικὴν πλάκα εἰς τὴν Αὐστριακὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς ἱστορικὴν τοποθεσίαν. Ἡ ἀβελτηρία τῶν ὑπευθύνων διπλωματικῶν ἀρχῶν μας ἐπέτρεψεν εἰς μίαν ὁμάδα Ἑλλήνων καὶ ἄλλους τινὰς ποὺ ἐκινουῦντο, δυστυχῶς, ἀπὸ πολιτικὰ ἐλατήρια, νὰ σπείσουν νὰ ἐντοχίσουν τὴν κακότεχνον πλάκα, κατὰ τὸ ἔτος ὁμως 1957 καὶ ὄχι τὸ ἔτος 1949, ὅπως γράφει ὁ κ. Ἐνεπεκίδης. Τὶ ἀκριβῶς συνέβη δὲν γνωρίζω, ποίαν ἀνάμειξιν ἔχει ὁ φιλόλογος κ. Λάγος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπίσης δὲν γνωρίζω. Ἐκεῖνο ὁμως ποὺ πιστεύω εἶναι ὅτι μία τοιαύτη μικροσκοπικὴ καὶ κακότεχνος συνάμα ἀνάμνησις δι' ἓνα μέγαλον πατριώτην καὶ τοὺς μαρτυρήσαντας συντρόφους του εἶναι τελείως ἀσήμαντος προσφορά τῶν Ἑλλήνων τῆς Βιέννης. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω, νομίζω ὅτι πάντοτε ὑπάρχει καιρὸς εἰς τοὺς ἑλληνικούς κύκλους τῆς Βιέννης μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀεικίνητον ἱεράρχην μας, σεβασμιώτατον Χρυσόστομον Τσίτερ, ἄνδρα ἐπιφανῆ καὶ λίαν δραστήριον, νὰ πράξουν ὅ,τι δὲν ἔπραξαν μέχρι σήμερον εἰς μνήμην τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΠΑΒΕΛΛΗΣ